

ییل : ۱ جلد : ۱

نيسان ، ۱۳۳۰

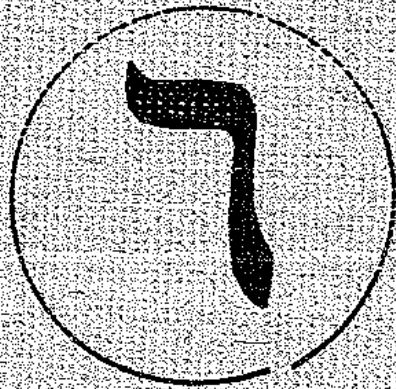
پای مجموعه سی

حاله

ناشری : تورک بیلکی درکی

آیده بر جیقار

مدیر : جلال ساهر

فیثانی : بش غروش

تورك ديلنده كي (نه) اُداث سلبی

(نه اُداث نفی حقنده تتبعات) نامی تحتندہ مرحوم ابوالضیا توفیق بك طرفندن دورت سنه مقدم موقع انتشاره چیقاریلش اولان کتابده ، مذکور نفی اُداثك مکرراً ایرادنده باشقا کلمه نافیہ استعمالی واقع اولمادینی بر خیلی شواهد و أمثال ایله اثبات اولونمیشدی .

بوافاداتك غایت منطقی اولماسنه رغماً بواُداثی مکرراً استعمال ایتدکلی جمله بی بر فعل منفی ایله اتمام ایتکی اعتیاد ایدن بعضی ارباب قلممیز آراسنده قاعده بی تشریح ایتمهدن مسئله بی حل ایتک قابل اولاماز . قطعی بر حکم ویره بیلیمک ایچین بر قاعده اساسیه تشریحی ضروری در .

نه « قسطاس الیّان میزان اللسان » مؤلفی مرحوم عبدالرحمن افندیك ، نه معلم ناجی افندیك ، نه اسرار بلاغت محرری حق افندیك ، نه اوتوزسنه دن بری انتشار ایدن صرف ونحو مؤلفلرینك ونه مومی ایله ابوالضیا توفیق بكك اثرنده ناملری کچن ذوات کرامك متروکاتنده ، بویولده بر قاعده یه تصادف ایدیلمشدر . ظن عاجزانهمه کوره ، بومسئله نك حلنه مدار اولاجق قاعده اساسیه شودر :

ألسنة عتیقه ده اولدیغی کی ، تورك ديلنده ده ، نفی اداره ایدن عمده یه یعنی پرهنسیپه کوره بر جمله تامه دروننده آنجاق تك علامت سلب ونفی بولونماسی حائز اولابیلیر . بو کیفیت ایسه ألسنة جدیده مرکبات کلامیه سنه کلیاً مغایردر ، چونکه بولسانلرده فعللر اوکجه کلدیکندن مطابقته رعایت واردر .

اول أمرده شوراسنی ایضاح ایدلم که ، بواُداث اصلنده سلب (Privatif) اُداثی اولدیغندن ، ونفی ایله سلب آراسنده فرق بولوندیغندن اوکا نفی اُداثی دیمک بر خطا تشکیل ایدر . مع مافیہ ، نفیک چوق کره سلب یرینه قوللانیلدیغی واقعدر . مثلاً : نه وار نه ده یوق ؛ نه یاپدی نه یامادی ؛ نه وار نه یوق کی . آنف الیّان پرهنسیپه کوره ، ایکی جمع علامتک ده بر عبارده

قوللانیلماسی تورکجهده جائز اولاماز . مثلاً : (اون آت) دیرز ؛ (اون آتلا) دیمه یز . زیرا (اون) کلمه سی آتک عددینی تعیننه کافیدر . کذا (محمد و عمر کلدی) دیرز ؛ (کلدیلا) دیمه یز . آنجا ق فاعل اولان محمد ایله عمری ذکر ایتمز ایسه ک طبعی فعلی جمع اولارق استعمال ایتمه من و (کلدیلا) دیمه من ضروریدر .

شیمدی (نه) اداتنه کلم : (نه) أداتی ، مذکور قاعده اساسیه به تابعدر . یعنی تورکجه شیوه سنجه مکرراً استعمالنده ، برنجی (نه) ی تعقیب ایدن جمله نك فعلی مثبت اولارق ایراد ایتک وایکنجی (نه) ی تعقیب ایدن جمله یی ده ، فعلدن معرا قیلماق واجب اولور . مثلاً : (نه احمد کلدی نه محمد) کیی . بونکله برابر ، هر قاعده اساسیه کندی شاذلریله قوت بولدیغی جهتلله ، مکرراً (نه) استعمال اولونان جمله لرك ایکنجی سنده ده عینی ویا باشقا فعلی تکرار ایتک ، بعضاً ده یالکیز ایکنجی جمله ده فعلی ذکر ایتک ، ویا خود فعلی (ینه) دن اوکجه کتیرمک ، و (نه) ی بر قاچ کره قوللانماق واقع و جائز اولور . لکن ، هر حالده ، فعلی مثبت اولارق استعمال ایتک ضروریدر . مثال : (نه احمد کلدی نه عمر کلدی ؛ نه دنیاده صفا بولماق ، نه ده انسانلرده و فوار ؛ نه بن ، نه ده پدرم کلدی ؛ بر آدم نه یالان سویله مهلی ، نه قتالی ایتمه لی ؛ نه ده کیمسه نك مالی ضبط ایتمه لی ؛ ییقیلدی خاکه نه مست و نه هشیار — نه دیری ، نه ثولو ، نه صاغ ، نه بیمار ، الخ) کیی . (نه) دن صوکره فعلی منفی ایراد ایتمه نك محذوری آتیده کی نظریه ایله ده ثابت اولور :

ذاتاً ریاضیاتده اولدیغی کیی ، نحو قاعده لری ده منطقه مستددر . یعنی ایکی منفی بر مثبت مساویدر . بنابرین ، ایکی نفی علامتک بر جمله ده جمعی ده بر تضاد تشکیل ایلرکه ، بوکا صرفیون ، نحوه قارشى مخالفت قیاس و تعقید (Solécisme) تعیر ایدر لر . — مثلاً : (نه یاممالی نه یاممالی) جمله سنی تحلیل ایده جک اولور سهق ، بعضیلرینک ادعاسی وجهله (یا یاممالی یا یاممالی) دیمک اولمایوب ، اولاً : (نه یاممالی = یاممالی) و ثانیاً : (نه یاممالی = یاممالی) ده دیمک ده کلدر . چونکه : (نه یاممالی نه یاممالی) دیمک ، (هم یاممالی هم یاممالی)

دېمكدر . حالبوكه ، (يا يامالى يا يامامالى) دېمك ايكيسندن برىنى يامق دېمكدر .
بناءً عليه ايكيسى اورتاسى بر شى يامقلا ايكى شيدن برىنى يامقده فرق عظيم
اولديغى نمايان اولور .

مشروحات واقعه مدن (نه) ااداتك على السويه مثبت فعللر ايله منفى معناسنه
مفيد اولديغى ومنفى فعللر ، صفتلر واسملر اولنده سلب معناسنى ميين بولونديغى
مستبان اولور .

كلم (نه) نك كندى ماهيته : (نه پاتيردى نه كورولتو ، نه كيديش نه
طاپينيش) كيى جمله لرده كى (نه) ضمير مبهم اولوب ، كاه استفهام وابهام وكاه
استغراق وحيرت ايچين قوللانيلاير . يوقاريده كى مثاللرده كى (نه) نك عيى در .
حالبوكه بوضوك (نه) سلبى مفيد عاطفه در . — بو (نه) ااداتى ، سانسقرى
وزندوفارسى و بعضى آوروپالسانلر نده موجود (non , ne , ni , na) نك نظيرى
اولديغى آشاغيده تصريح ايدجكمز توطئه دن آكلاشيلاجقدر .

بوابده صاحب رأى اولان (ألسنه هندو اوروپاييه نك صرف تطبيقى سى) مؤلفى
معلم (موسيو فرانسو آبوب) ك بواادات حقنده (جلد ٢ صيفه ٣٤٢) ده ويردىكى ايضاحات
ومعلوماتى بالترجمه زيرده ايراد ايتكى لازمه دن عد ايله دم : « سانسقرى وزندوأسكى
فارسيدده و داهاسا آوروپالسانلر نده (na = نه) موجود اولديغى كيى ، سانسقرى
لسانك وه ديك : (Védique) شعبه سنده كى (na = نا) ، سلب ونقيدن
ماعداه ، لاتينجه نك (sicut comme = نيته كيم ، ناصل كه) معناسنى ده افاده
ايدهر . — بوندن دولاي بو ااداتك منشأى ضميرى اولديغى استنتاج
ايله دم . — هر نه قادار وهله اولاده بوايكى معنا بيتنده مباينت كورولور ايسه ده ،
(ne , ni , non) معناسنه اولان نا (na) ايله (sicut = نيته كيم) معناسنه
اولان (na) ايچين آيرى آيرى منشأ تعيىنى ايجاب ايتمز ظن ايدهرم . مادام كه
اثبات وتصديق كيفيتى ، برلفظ ضميرى ايله اشارت واره اولونابيليور .
او حالده ، اثبات وتصديقك عكسى ده ، اثبات وتصديق ايله برلكده ديكر
بركله واسطه سيلاه افاده ولونمق پك طبعيدر . — شو حالده (na = نه) كلمه سنه بويولده
برمنشأ تعيىن وفرض ايلر ايسه ك ، بواادات تعبير أصحيله نفى ااداتى اولمايوب ،

تېغىدى يەنى سېلى مېغىد بىر خىمىر اولمش اولور . فى الحقیقه بىر نىسنه وصفتی رد ایتىمکه اول نىسنه ویا صفت ازاله ویا انکار ایدىلىش اولماز . بلىکه قرب و مجاورتندن تېغىد ایدىلىش اولور .

بناءً علیه بو ضميرك صرف و نحوه اولان اهميتنى آكلاتايلىمك ايچين بوقادار ايضاحات و معلومات اعطاسى كفايت ايدەر ظن ايدەرم .
قالدى كە تۈرك صرفندە داها بوكابكزەر پك چوق مشكلات ، مثلاً : صفات مؤكده و كلمات مهملة تابعه ولسانمىزك اسالاسى اولان قوانین صوتیه و املا قاعدەلىرى و (ايمك) فعلى كېي شيلر مع التأسف هنوز حل ايديله مەمشدر .
تۈرك دىلنك ھىر نوع غوامض و نكات و مشكلات نحویه و صرفیه سنك حلنە مدار اولاجق اولاق فن تصوت (Phonétique) ايله قواعد اساسيه سنى تشكىلى ايدەن فن معانى (Sémantique) دن شمدى يە قادار موقع انتشارە چىقمش صرف كتابلىرىنك ھىچ بىرندە موضوع بحث اولونما مشدر .
اوتوز بىش سنەدن برى ترتيب و تدوينه موفق اولديغم (تۈرك دىلنك صرف تحليليسى) ندە فن مذکور موضحاً تعريف و تشریح ايدىلىش در . بو كتاب قريباً ساحه نشر ياتە چىقاجقدر .

ديكر شعبه لرك مساعى و وثائق كله جك صايلرده نشر ايديله جكدەر .

تۈرك دىلى معلمى

آندرونە ب . طينفير

